

בית הספר האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל
המסונף לבית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש שטייר, אוניברסיטת תל אביב
משרד הבריאות, מדינת ישראל

המרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא
המסונף לפקולטה לרפואה
ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
משרד הבריאות, מדינת ישראל

שם הקורס: רפואה נרטיבית - הסיעוד והסיפור

מרכזת ומרצה עיקרית – עינת אברהמי PhD,

מנחת קבוצות ומרצה לרפואה נרטיבית בפקולטה לרפואה באונ' העברית, בחוג לרפואת המשפחה

באונ' תל-אביב ובחוג לסיעוד באונ' חיפה

56 שעות, 14 מפגשים

רקע: היכולת לספר סיפור מהווה מרכיב משמעותי ביצירת קשרים חברתיים בין בני אדם והיא חיונית ליצירת יחסי-אמון והיענות לטיפול בבתי חולים ובמרפאות. הבנה זו הובילה לפיתוח קורסים ב"רפואה סיפורית" ברוב בתי הספר לרפואה ולסיעוד הדוגלים ברפואה מכוונת-מטופל בעולם.

רפואה סיפורית, או רפואה נרטיבית (ר"נ) כפי שהיא מוכרת בספרות המקצועית, היא רפואה המבוססת על כישוריהם הנרטיביים של אנשי מקצועות הבריאות. כמתודה טיפולית וכשדה-מחקר, ר"נ מתעניינת בשאלה איך מטפלים באמצעות סיפורים ואיזו עבודה סיפורים עושים בתרבות הרפואית. בחינוך הרפואי, קורסים בר"נ עוסקים בפיתוח כישורי תקשורת בין-אישית והרגלי רפלקציה בקרב אנשי מקצועות הבריאות. אל מול ההתפתחות המואצת של הטכנולוגיות הרפואיות, הרפואה הנרטיבית מדגישה כי יכולתנו להבין את המחלה הינה בלתי-נפרדת מיכולתנו להבין את האדם עם המחלה. משום כך התיאוריה והפרקטיקה של ר"נ מעמידות במרכז את סיפור החולי של המטופל/ת, וזאת גם אחרי שאפשר לייצג את סיפור החולי כסיפור רפואי באמצעות הרשומה הרפואית (לדוגמה, ע"י האבחנה, ההנחיות לטיפול וכד'). החזון של הרפואה הנרטיבית הוא להחזיר את האדם הסובל למקומו המרכזי במפגש הקליני באמצעות דיאלוג ויצירה משותפת של סיפורי חולי וסיפורי טיפול. המתודה החינוכית של הרפואה הנרטיבית מתבססת על הקניית מיומנויות נרטיביות לאנשי מקצועות הבריאות כתנאי מוקדם למימוש יחסי מטפל-מטופל ראויים ומקצוענות רפואית (Professionalism).

יעדים ומטרות:

הקורס מיועד לפתח את המיומנויות הנרטיביות והרפלקטיביות של המשתתפים באמצעות קריאה, כתיבה ושיתוף בסיפורי מטפלים ומטופלים. מטרתו המרכזית של הקורס היא להציג בפני המשתתפים "ארגז כלים" נרטיבי שיסייע להם לתרגל מיומנויות תקשורת וליישמן ביחסי מטפל-מטופל ובעבודה עם קולגות.

במפגשי הקורס נתנסה בקריאה צמודה, במשחקי תפקידים ובראיונות נרטיביים. נלמד לתת משוב יעיל בקבוצה. נתאמן במתן קשב, פרשנות ותגובה יעילה לסיפורים בכתב ובעל-פה. נעמוד על ההבדל בין ביקורתיות לשיפוטיות ונחدد את יכולתנו להתבונן בערכים, בציפיות ובתקוות הטמונים בסיפור הייחודי שלפנינו. נתרגל עמדה ניטרלית וסקרנית כלפי הדמויות ותכני-הסיפורים ונלמד להחיל אותה גם על סיפורינו שלנו.

בית הספר האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל
המסונף לבית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש שטייר, אוניברסיטת תל אביב
משרד הבריאות, מדינת ישראל

המרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא
המסונף לפקולטה לרפואה
ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
משרד הבריאות, מדינת ישראל

בסיום הקורס הלומדים/ות יוכלו:

- (1) לזהות ולתאר את תפקידיהם של המרכיבים הרטוריים של הנרטיב ושל פעולת הסיפור (narration).
- (2) להשתמש במיומנות הקריאה הצמודה כבסיס נרטיבי לתקשורת בינאישית.
- (3) לכתוב נרטיב ב"קולו/ה" ומנקודת מבט/ה של המטופל/ת.
- (4) לזהות שיח רפלקטיבי ולכתוב רפלקציות.
- (5) לתרגל ולנהל ראיון נרטיבי מעמדה ניטרלית וסקרנית.
- (6) להשתמש בשאלות מעגליות ("שאלות מחרוזת") וב"החצנת-הבעיה" בראיונות נרטיבים ובהדרכת עמיתים.
- (7) לזהות את ההבדלים בין עקרונות הביו-אתיקה לבין עקרונות האתיקה הרפואית הנרטיבית.
- (8) להתנסות בהבדלים בין עקרונות הרפואה הנרטיבית לעבודה בקבוצות באלינט.
- (9) להכיר את התחום החדש של חקר לימודי המוגבלויות (disability studies) והיבטיו בחברה, ברפואה ובמשפט.

אופי המפגשים:

ניצור סביבה בטוחה ונינוחה ללמידה בינאישית, שבה נעבוד על מיומנויות קשב, קריאה צמודה, שיתוף בסיפורים ותגובה יעילה. הקורס הוא תהליכי ומובנה על **השתתפות רציפה** ופעילה במפגשים. השיעורים יתחילו בהצגת הנושא ולאחר מכן תתקיים סדנת תרגול. כל התכנים והתרגילים מסתמכים על ידע ומיומנויות שנרכשו בשיעור הקודם וכן על **קריאת החובה** בבית לפני כל מפגש. שימו לב: בכל מפגש יש שני שיעורים, אך לכל שיעור מותאמים **חומרי קריאה נפרדים**. רצוי מאד לפצל את הקריאה בבית בהתאם לתכנית השיעורים כדי לעמוד בדרישות הקריאה בקורס.

בית הספר האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל
 המסונף לבית הספר למקצועות הבריאות
 ע"ש שטיינר, אוניברסיטת תל אביב
 משרד הבריאות, מדינת ישראל

המרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא
 המסונף לפקולטה לרפואה
 ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
 משרד הבריאות, מדינת ישראל

תכני הקורס ולוח הזמנים

מפגש מס'	שעות	תכנים
1. 27/2/2019	16.00 – 16.45	הרפואה והסיפור: מהו נרטיב? אלמנטים רטוריים, זיהוי ופרשנות
	16.45 – 17.30	תרגל מיומנויות נרטיביות בסדנה: קשב, ייצוג ומתן משוב יעיל.
	17.30 – 17.45	הפסקה
	17.45 – 18.30	מקורותיה של הרפואה הנרטיבית: "התפנית הנרטיבית"
	18.30 – 19.15	במדעי החברה והרוח וביטוייה בתרבות הפופולרית + סדנה בקריאה צמודה (שיר וסרטון) + ניתוח בסדנה
2. 6/3/2019	16.00 – 16.45	הרשומה הרפואית בפרספקטיבה נרטיבית: זיהוי מאפייני השפה הרפואית
	16.45 – 17.30	משחק דמיון ככלי לפיתוח מיומנויות תקשורת – עבודה בסדנה
	17.30 – 17.45	הפסקה
	17.45 – 18.30	מהי "הלימה"? משוב ותרגול נקודות מבט
	18.30 – 19.15	מהי רפלקציה? עבודה בסדנה
3. 13/3/2019	16.00 – 16.45	נקודת מבטו של החולה: "פעמון הצלילה והפרפר" (צפייה בקטעים מהסרט)
	16.45 – 17.30	צפייה חוזרת + תרגול מיומנויות קשב, חיבור ומשוב בקבוצה
	17.30 – 17.45	הפסקה
	17.45 – 18.30	"אז מה הקשר?" זרות והזרה: סדנת כתיבה
	18.30 – 19.15	מהי רפלקטיביות (המשך עבודה על זרות בסדנת כתיבה)
4. 27/3/2019	16.00 – 16.45	המטפל הפצוע: סדנת הדרכה בשיטת "באלינט" עם מרצים אורחים
	16.45 – 17.30	המטפל הפצוע – המשך עבודה בסדנת באלינט
	17.30 – 17.45	הפסקה
	17.45 – 18.30	אמפתיה וסימפטיה: חפשו את ההבדלים
	18.30 – 19.15	איך נזהה את הממד הרפלקטיבי? קריאה וצפייה מודרכת
5. 3/4/2019	16.00 – 16.45	הראיון הנרטיבי על פי ריטה שרון – תרגול בזוגות
	16.45 – 17.30	הראיון הנרטיבי ע"פ שרון – משוב
	17.30 – 17.45	הפסקה
	17.45 – 18.30	קריאה צמודה: "פני אבן" מאת וו. קרלוס וויליאמס
	18.30 – 19.15	"ענווה נרטיבית" – סרטון ודיון בסיפור "רק להקשיב"

בית הספר האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל
 המסונף לבית הספר למקצועות הבריאות
 ע"ש שטייך, אוניברסיטת תל אביב
 משרד הבריאות, מדינת ישראל

המרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא
 המסונף לפקולטה לרפואה
 ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
 משרד הבריאות, מדינת ישראל

שימוש בשאלות, בצמתים בסיפור ובהחצנה בראיון הנרטיבי: המשגה תאורטית	16.00 – 16.45	.6 10/4/2019
הדרכת עמיתים – supervision – הדגמת המושגים ע"י המנחה ב"אקווריום"	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
תרגול מושג ההחצנה בראיון נרטיבי על "חשיבה חיובית"	17.45 – 18.30	
המשך תרגול "החצנת הבעיה" בראיון על "חשיבה חיובית"	18.30 – 19.15	
הדרכת עמיתים: "שיחות מזמינות שינוי": הדגמה ב"אקווריום"	16.00 – 16.45	.7 17/4/2019
הדרכת עמיתים: "שיחות מזמינות שינוי" – עבודה בקבוצות קטנות	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
הדרכת עמיתים: עבודה בסדנה	17.45 – 18.30	
הדרכת עמיתים: המשך עבודה בסדנה	18.30 – 19.15	
ניהול כעסים: סדנת כתיבה	16.00 – 16.45	.8 1/5/2019
ניהול כעסים: סדנת כתיבה (המשך)	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
קריאה צמודה: "שימוש בכוח" מאת וויליאם קרלוס וויליאמס	17.45 – 18.30	
צפייה בקטע מהסרט "איש הפיל" (דמות הרופא ושימוש בעמדת כוח)	18.30 – 19.15	
סיפורי חולי ושיקום: הרצאת אורח פרופ' יורם עשת אלקלעי	16.00 – 16.45	.9 15/5/2019 ***
סיפורי חולי ושיקום: הרצאת אורח פרופ' יורם עשת אלקלעי (המשך)	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
התאוריה והפרקטיקה של לימודי המוגבלויות – disability studies	17.45 – 18.30	
הנגשה ונגישות: המודל הרפואי והמודל החברתי – סרטונים ועבודה בסדנה	18.30 – 19.15	
ביואתיקה ואתיקה רפואית נרטיבית: עקרונות תיאורטיים	16.00 – 16.45	.10 22/5/2019
ביואתיקה ואתיקה רפואית נרטיבית: תרגול	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
בין האישי למקצועי: עבודה בקבוצות קטנות	17.45 – 18.30	
בין האישי למקצועי: עבודה בסדנת כתיבה ומשוב	18.30 – 19.15	
לקבל ולתת – סדנת כתיבה מסכמת	16.00 – 16.45	.11 29/5/2019
לקבל ולתת – סדנת כתיבה מסכמת (המשך)	16.45 – 17.30	
הפסקה	17.30 – 17.45	
סיכום ומשוב	17.45 – 18.30	
משחק פרידה: העתיד הנרטיבי שלי	18.30 – 19.15	